

Лекция №2.1
Қауіпсіздікті
қамтамасыз ету
жүйесінің компоненттері

* Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жүйесін құру парадигмасы

Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету тиімді жүйесін жасау тәсілің негізінде жату керек:

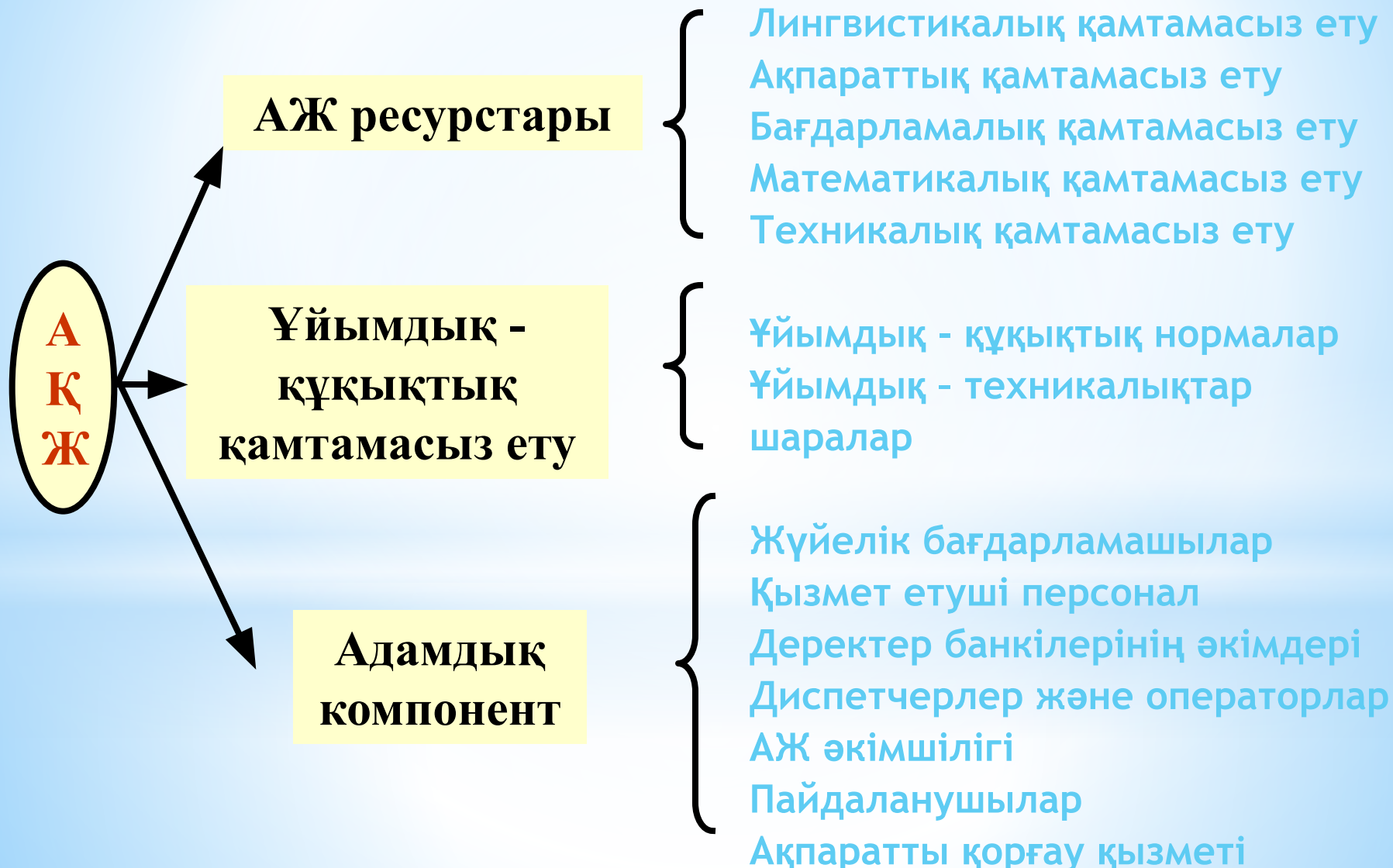
«Кез келген жүйенің тиімділігі оның мақсаттық мәселелерінің орындалу аспаптарының санымен емес, ал оларды қолдануды ұйымдастыруымен анықталады»

Қорғау жүйесіне қойылатын өте маңызды және міндетті талап - жүйеде болатын өзгерістерге бейімделу механизмдарын қолдану саналады

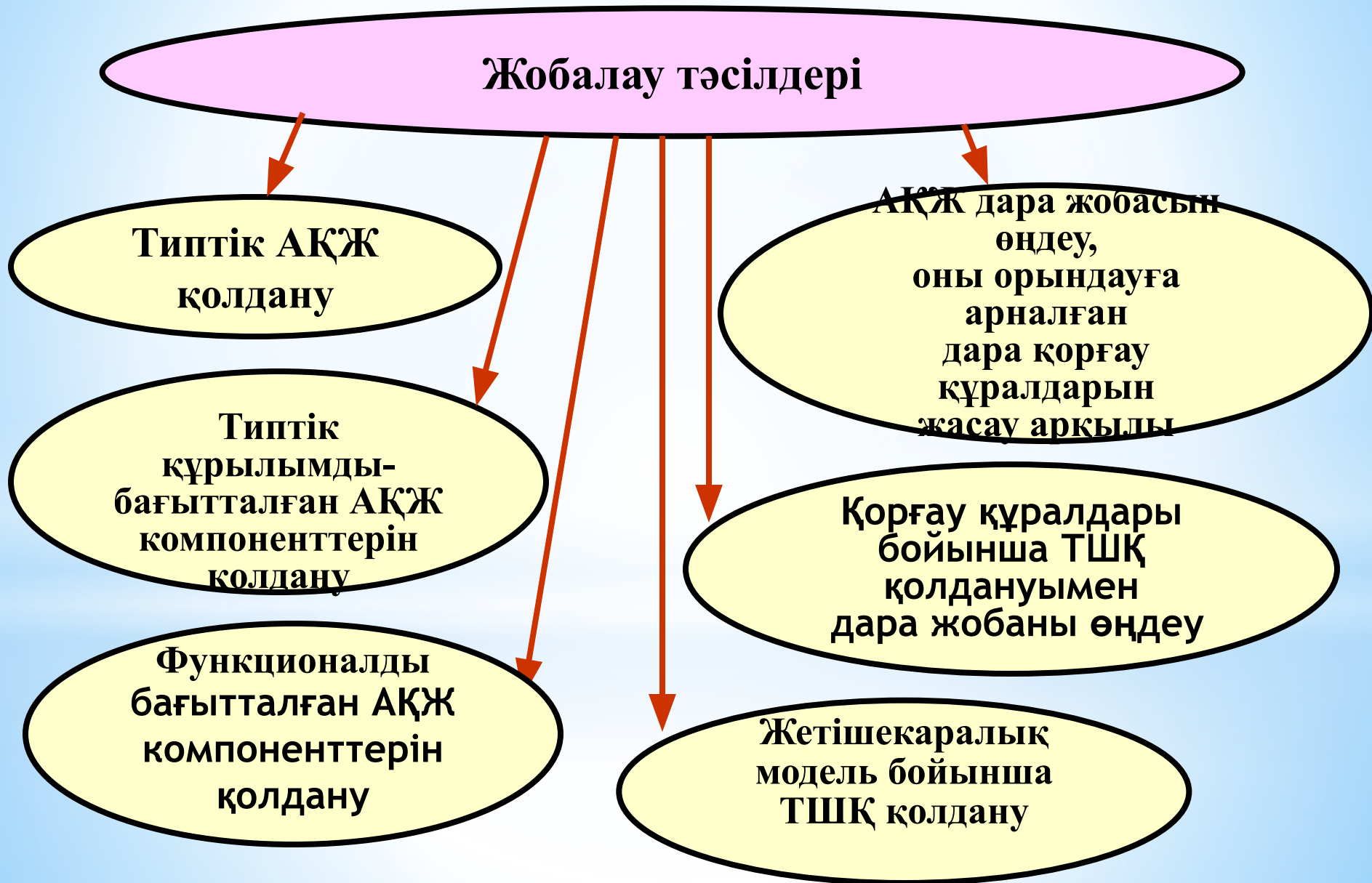
* Ақпаратты қорғау стратегиялары

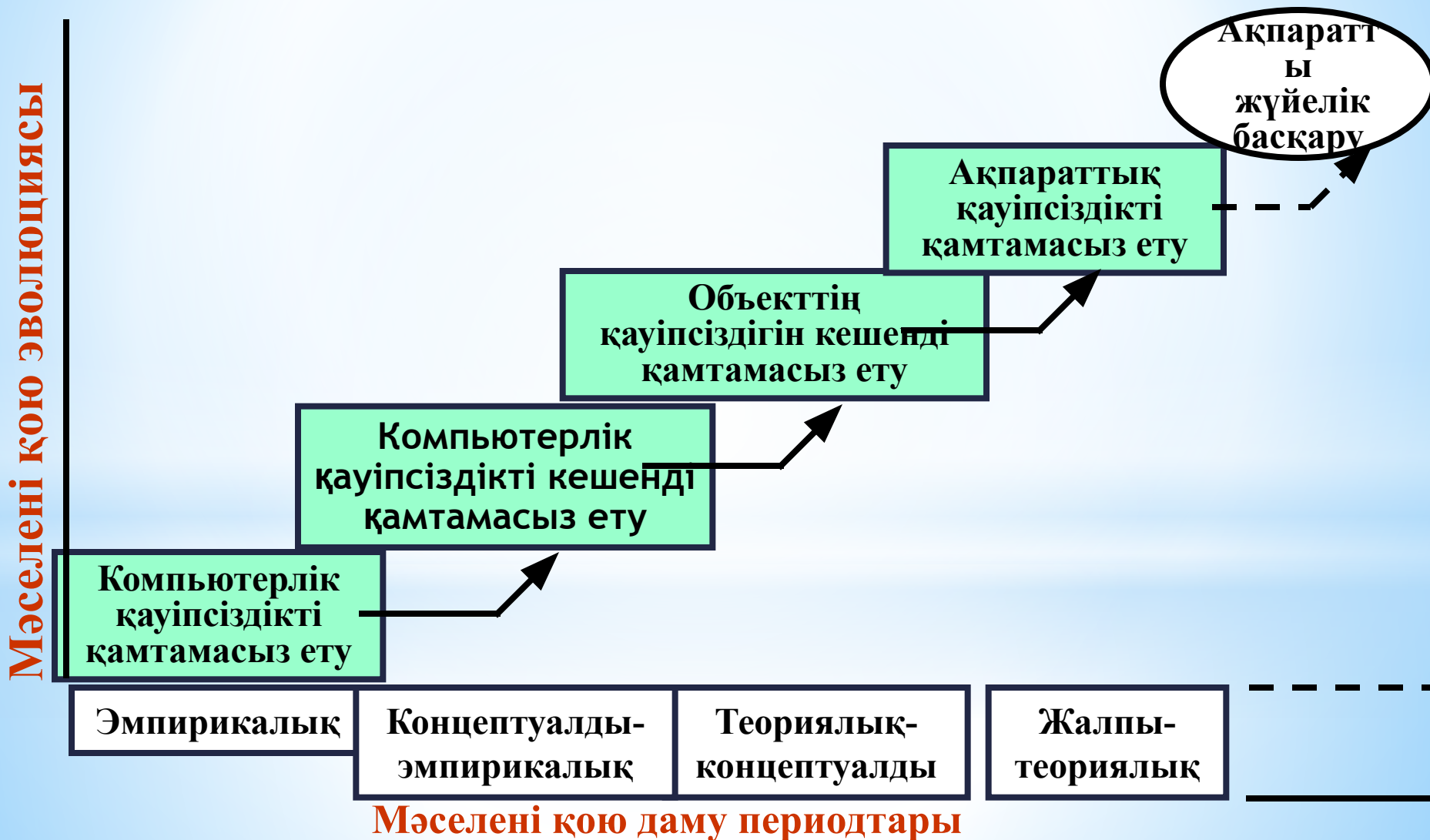
* Ақпаратты қорғау жүйе (АҚЖ) жалпы құрылымдық схемасы

* АҚЖ жобалау

Ақпаратты қорғау теориясының және тәжірибесінің даму болашақтары

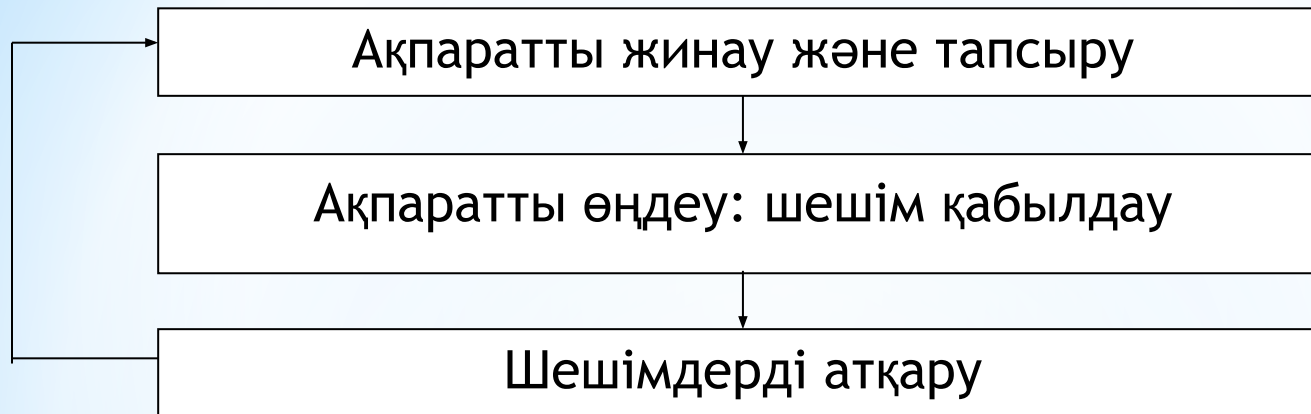

* Ақпаратты қорғау кешенді жүйесін (АҚКЖ) басқару

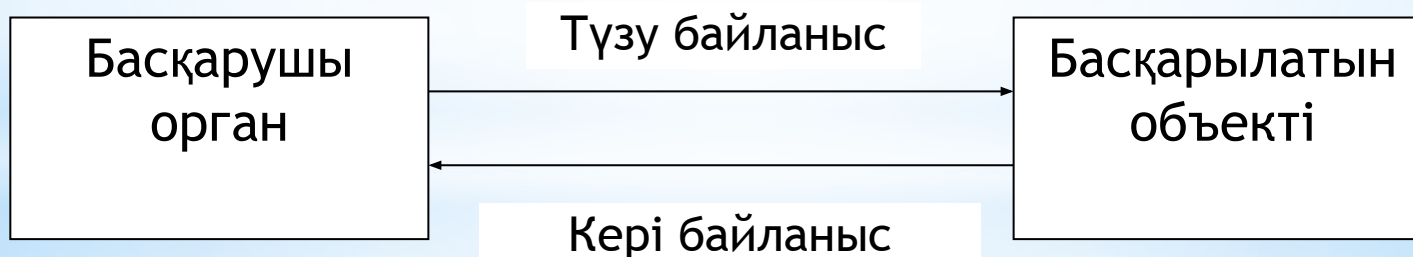
- * АҚКЖ - күрделі , көп қырлы жүйе
- * Сондай жүйенің тиімді жұмыс жасауын қамтамасыз ету үшін сауатты басқару қажетті
- * Кибернетикада кез-келеген басқарудың келесі жалпы заңдары тұжырымдалған:
  - * 1) кез-келеген басқару - мақсатқа бағытталған процес;
  - * 2) кез-келеген басқаруда ақпараттық процес бар (ақпаратты жинау, өңдеу және тапсыру). Және де ол толассыз болады
  - * 3) кез-келеген басқару тұйықталған нұсқада жүзеге асады, басқарушы және басқарылатын объектілермен (органдармен) құрылған, бірыңғай жүйеге түзу және кері байланыс сызықтармен біріккен

* Басқарудың жалпы заңдары

* Басқару заңын жалпы талдап ұсынуы

Кез- келген басқару жалпы заңының принципті схемасы

* Қорғайтын ақпаратқа тұрақтылықты бұзатын әсерлер түрлері және тәсілдері

Әсер түрлері	Тұрақтылықты бұзатын әсер тәсілдері	Ақпаратқа әсер нәтижесі
1. Адамдардың жағынан		
Қорғайтын ақпаратты сақтаушыларына тікелей әсер	<ul style="list-style-type: none"> - физикалық қирату; - сақтаушылар үшін апаттық жағдайларды жасау; - сақтаушылардан ақпаратты жою; - сақтаушыларды магнитсіздендіру үшін жасанды магниттік өріс жасау; - сақтаушыларға бұрмаланған ақпаратты салу. 	Құрту, бұрмалау, тоқтатын қою
Жасырын ақпаратты бекітілмеген тарату	<ul style="list-style-type: none"> - ақпаратты ауызша тарату (хабарлау); - ақпарат сақтаушыларының көшірмелерін (сүреттерін) тапсыру; - ақпарат сақтаушыларын көрсету; - есептеуіш желілерге ақпаратты енгізу; - ашық баспаларға ақпаратты жариялау; - жұрт алдында сөз сөйлеуде ақпаратты қолдану. 	Жұртқа жаю

<p>Ақпаратпен жұмыс жасағанда техникалық құралдарды (ТҚ) және байланыс құралдарын қатардан шығару</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ТҚ дұрыс емес монтаждау; - ТҚ сындыру (қирату),с.і. байланыс кабелдік сызықтарын үзу (зақымдау); - ТҚ арналған апаттық жағдайларды жасау; - ТҚ қоректену желісін сөндіру; - ТҚ жұмысын қамтамасыз ету жүйелерін қатардан шығару; - ЭЕМ-ге қиратушы радио және бағдарламалық құралдарын жасыру. 	<p>Құрту, бұрмалау, тоқтатын қою</p>
<p>ТҚ жұмыс тәртібін және ақпаратты өңдеу технологиясын бұзу</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ТҚ бөлек элементтерін зақымдау; - ТҚ пайдалану ережелерін бұзу; - ақпарат өңдеу ретіне өзгертулер салу; - ақпаратты өңдеу бағдарламаларына зиянды вирустарды жұқтыру; - дұрыс емес бағдарламалық командаларды беру; - сауалдардың есептік санын арттыру; - радиоэфирде бөгеттер жасау қосымша дыбысты немесе шулардың фоны арқасында; - жалған сигналдарды тапсыру; - ақпараттық тізбекке, қоректену және жерге қондыдыру тізбекке басым сүзгілерін қосу; - ТҚ жұмысын қамтамасыз ету жүйелерінің жұмыс тәртібін бұзу, өзгерту 	<p>Құрту, бұрмалау, тоқтатын қою</p>

* Техникалық және байланыс құралдарының жағынан ақпаратпен жұмыс жағдайында

Әсер түрлері	Тұрақтылықты бұзатын әсер тәсілдері	Ақпаратқа әсер нәтижесі
ТҚ-ң қатардан шығуы	<ul style="list-style-type: none"> - техникалық сынық, апат (адамдардың қолымен емес); - тұтану, су басу (адамдардың қол сұғулары емес); -ТҚ жұмысын қамтамасыз ету жүйелерінің қатардан шығуы; - табиғи құбылыстардың әсері; - қоршаған магниттік өріс құрылымының өзгеру әсері; - ақпарат сақтаушысын өңдеу бағдарламаларының жұғуы, диск магниттік қабатының магнитсізденуі соның ішінде магниттік ұнтақтың төгілуі. 	Құрту, бұрмалау, тоқтатын қою
Электр-магниттік сәулеленулерді жасау	<ul style="list-style-type: none"> - Электр-магниттік сәулеленулерді жазу. 	Ұрлық

* Қауіпсіздікті қамтамасыз ету процестерін үйлесімді басқару модельдері және әдістері

* *Ақпаратты өңдеу құрылғыларын мамандандыру:*

- * Ақпараттың өзін оны өңдеу құралдарынан бөлу;
- * АЖ ішкі жүйелерін пайдаланушыларының әртүрлі топтарымен қолдануды қосымша шектеу әр түрлі маңызды дәрежесімен және құпиялығы бойынша;
- * АЖ ақпаратты шығаруы функциясын таратпау;
- * жүйенің жалпы сенімділігін жоғарылату.

Ақпаратты өңдеу арнайы техникалық құрылғыларына жатады:

- * ақпараттық ресурстарды орналастыру серверлері (деректер базасы серверлері , файл-серверлер, web-серверлер);
- * қосымшалар серверлері (прокси-серверлер, почта серверлері, қорғау серверлері т.б.);
- * деректерді резервтеу серверлері (backup-серверлері деректерді көшіру құрылғылары терімімен);
- * баспаға шығару серверлері (желілік принтер, арнайы принт-сервер

* Ақпаратты қорғау аппараттық құралдарын жобалау кезеңінде

- * аппараттық құралдардың функцияларына, ақпаратты өңдеу технологияларына және ақпараттық ресурстарына шек қою
  - * мамандандырылған серверлерді,
  - * деректер базасы серверлерін,
  - * қосымшалар серверлерін,
  - * қолжетімдік серверлерін,
  - * web - серверлерін,
  - * пошталық серверлерін,
  - * файл - серверлерін және т.б.;
- * қолдануымен ақпаратты өңдеу технологияларын жетілдіру.

* Аппараттық құралдарды жобалау кезеңінде

- * қосымша электр-магниттік сәулеленудің қорғау белсенді және енжар құралдарын қолдануды жоспарлау
  - * жерге қосу,
  - * экрандау,
  - * шуыл генераторлары.
- * тоқтаусыз электр қоректену жүйесін жобалау
- * маңызды және ең әлсіз техникалық құралдарда
  - * магниттік дисклерде,
  - * серверлердің қоректену қайнарында,
  - * температура датчиктері және т.б.
- қосарлаушы элементтерді және жұмысшы параметрлерінің датчиктерін қоюды жоспарлау
- * байланыс каналдарын физикалық қорғау құралдарын жобалау
  - * болат құбырлар,
  - * арнайы кабельдер